

TÜRKİYE’DE 2016-2022 YILLARI ARASINDA ÖRGÜT KÜLTÜRÜ İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALARDA EĞİLİM: BİR İÇERİK ANALİZİ ÇALIŞMASI

*Trends In Research Conducted On Organizational Culture In Turkey Between 2016-2022: A Content
Analysis Study*

Ersin YILDIZ

*Müdür Yardımcısı/Milli Eğitim Bakanlığı
ersinOutku@gmail.com
ORCID ID: 0009-0009-8068-3430*

ÖZET

Bu çalışma, örgüt kültürünün Türkiye’de araştırmacılar tarafından örgüt kültürünün eğitim alanında yapılan çalışmalara ait bir içerik analizidir. Bu amaçla, 2016–2022 yılları arasında ERIC veri tabanından ve Türkiye Ulusal Tez Merkezinden tam metin ulaşılabilen kaynaklardan eğitim alanında örgüt kültürü ile ilgili 45 adet tez ve makale incelenmiş ve içerik analizi yönetimi kullanılmıştır. Çalışma sonucuna göre, Türkiye’de eğitim alanında örgüt kültürü ile ilgili yapılan çalışmaların 20 yıl öncesine dayandığı, 2015 yılından sonar ise çalışmalarda daha sıklıkla tercih edildiği görülmüştür. Araştırma örneklemelerinin ise çoğunlukla yöneticiler ve öğretmenlerden oluştuğu, ortalama örneklem büyüklüğünün 701 ile 900 kişi arasında olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Örgüt Kültürü, Okul Kültürü, Okullarda Örgüt Kültürü, İçerik Analizi.

ABSTRACT

This study is a content analysis of the studies on organizational culture in the field of education by researchers in Turkey. For this purpose, 45 theses and articles related to organizational culture in the field of education were examined from the sources that can be accessed in full text from the ERIC database and Turkey National Thesis Centre between 2016-2022 and content analysis management was used. According to the results of the study, it was seen that the studies on organizational culture in the field of education in Turkey date back to 20 years ago, and that it has been preferred more frequently in studies after 2015. It was determined that the research samples were mostly composed of administrators and teachers, and the average sample size was between 701 and 900 people.

Keywords: Organizational Culture, School Culture, Organizational Culture in Schools, Content Analysis.

1. GİRİŞ

Eğitim, insanları sosyalleştiren bir alandır (Özdemir, 2014). Eğitim, ülkelerin ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda kalkınmasına imkna sağlayan çok önemli bir faktördür. Eğitim ile ilgili yapılan araştırmalar, eğitilmiş toplumların ekonomik anlamda daha başarılı olduklarını ve rekabetçi bir yapıda olduklarını göstermektedir. Ülkelerdeki eğitim yapısının kalitesi sağlam bir örgüt yapısıyla mümkündür (Akan, 2013). Bireyin almış olduğu eğitim ile davranışlarında değişiklik gerçekleşir (Ayas, 2014). İnsanlık hayatının dengeli bir şekilde devam etmesi için yaşadığı topuma uyum sağlaması, topluma yararlı bir birey olması için birtakım eğitimlerden geçmesi gereklidir (Şişman ve Taşdemir, 2008).

Eğitim toplumların en önemli konularındandır. İnsanların yaşadığı topluma uyum sağlaması sosyalleşmenin bir göstergesidir. Bu sebeple bireyler bu dengenin sağlanması için önce ailesinde daha sonra ise eğitim kurumlarında devam eden bu sosyalleşme süreçleri ile birlikte planlı ve programlı bir şekilde eğitim almaktadır (Çalık, 2015). Toplumlar, kendi kültürel ve sosyal alanlarına göre eğitim alanı oluşturmakta ve dengeli bir şekilde kendine has bir sistem geliştirmektedir (Ünal ve Ada, 2007). Bu oluşturulan eğitim sisteminin ilk ana unsuru bireydir (Şimşek, 2014).

Yeni sistem eğitim mekanizmasında öğrenci, konu belirlemeden, yöntem seçimine, ders işleme sisteminden, ölçme değerlendirmeye kadar birçok noktada öğrenme süreci ile ilgili aşamaların sorumluluğunu yüklenen ve paylaşan kişidir. Günümüz sisteminde öğretmen çok önemli bir unsur olsada öğrenmenin tek unsuru olduğunu ifade edemeyiz (Kıranlı Güngör, 2016). Ancak öğretmenlik insanlık tarihi kadar eski bir kutsal bir meslek olduğunu söyleyebiliriz. Bireyin ilk eğiticileri anne-baba ve diğer aile üyeleridir (Eskicumalı, 2015).

2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

2.1. Araştırmanın Konusu

Bu çalışma ile 2016-2022 yılları arasında örgüt kültürüne ilişkin çalışılan tez ve makalelerin basit içerik analizi yapılmıştır. Araştırma kapsamında; yapılan çalışmaların yayın türü ve dili, akademik dönemlere göre dağılımı, araştırma desenine göre dağılımı, çalışılan alanların dağılımı, çalışmalarda ortalama katılımcı sayısı, sıklıkla çalışılan konu alanları incelenip analiz edilmiştir.

2.2. Araştırmanın Amacı, Önemi ve Problemi

Türkiye’de 2016-2022 yılları arasında eğitim alanında örgüt kültürü ile ilgili belirli ölçütlere göre bütüncül bir sentez ile alanda yapılan çalışmaların eğilimleri tespit edilmesi çalışmanın amacının oluşturmaktadır. Çalışma amacı doğrultusunda, örgüt kültürü ile ilgili eğitim alanında yapılan çalışmaların, örneklem bölgesi, uygulama yapılan eğitim kademesi, çalışmaların yayın yılları ve yayınların yazar sayıları ile türleri, değerşken türü ve çalışma konuları, veri toplama ve örneklem

belirleme yöntemleri nelerdir? sorularına cevap aranmaktadır. Bu kapsamda araştırma problemleri şu şekilde sıralamak mümkündür;

1. Türkiye’de eğitim alanında 2016-2022 yılları arasında örgüt kültürü ile ilgili yapılan çalışmaların tür, yıllara göre yürütüldüğü akademik dönem, çalışmaların araştırma desenine göre dağılımı, çoğunlukla çalışılan alanlar ve yayın dilinin dağılımı nasıldır?

2. Türkiye’de eğitim alanında 2016-2022 yılları arasında örgüt kültürü ile ilgili yapılan çalışmaların en çok kullanılan araştırma yöntemleri, veri toplama araçları, veri analiz yöntemleri, ortalama katılımcı sayısı, en çok araştırma yapılan konular ve örneklem büyüklüğü nelerdir?

2.3.Araştırmanın Örnekleme

Bu çalışmanın evrenini YÖK Ulusal Tez Merkezi, ve Google Akademik’te örgüt kültürü ile ilgili yapılan çalışmalardır. Bu kapsamda belirlenen dâhil etme ölçütleri baz alınarak amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Yapılan tarama analizi neticesinde ölçütlere uyan 45 adet çalışmaya ulaşılmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Çalışma verileri Türkiye’de akademik çalışmaların arşivlendiği YÖK Ulusal Tez Merkezi ve Google Akademi veri tabanlarında alan yazın taraması yapılarak tespit edilmiştir. Bu tarama sürecinde amaç doğrultusunda oluşturulan “örgüt kültürü”, “okul kültürü” ve “örgütsel kültür” gibi bazı anahtar kelimeler kullanılarak tarama işlemi yapılmıştır. Araştırmada inleme yapılan olan çalışmalar için 2016-2022 yılları arasında eğitim alanında örgüt kültürü ile ilgili yapılan çalışmalar, YÖK Ulusal Tez Merkezinde yayınlanmış veya henüz yayınlanmamış yüksek lisans ve doktora tezleri ile Google Akademik üzerinden ulaşılan konu ile ilgili akademik makaleler, Türkiye’de yapılan alan ile ilgili çalışmalar gibi ölçütler belirlenerek analiz çalışması yapılmıştır.

2.5. Veri toplama Araçları

Alan yazında konu ile ilgili birçok çalışma bulunmaktadır. Birbiriyle bağımsız olan bu araştırmanın çokluğu birbiriyle örtüşmeyen çekişmeli sonuçların ortaya çıkması gibi sorunları beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda yapılan belirli bir konu üzerindeki içerik ve meta analiz yöntemlerinin sonuçları çalışmalarda araştırmacılara önemli kolaylıklar sağlamaktadır. Araştırmada yapılan analizlerin verileri internet ortamında yakrıda da ifade edilen platformlarda “Kültür” “Örgüt Kültürü”, “Okul Kültürü”, anahtar sözcükleri kullanılarak taranmış, taranan çalışmalar elektronik ortamda temalara uygun olarak analiz edilmek üzere kaydedilerek arşivlenmiştir.

2.6.Sınırlılıklar

Bu araştırma 2016 ve 2022 yılları arasında yayınlanan örgüt kültürü ile ilgili makale, tez taranması ve makale incelenmesiyle sınırlıdır.

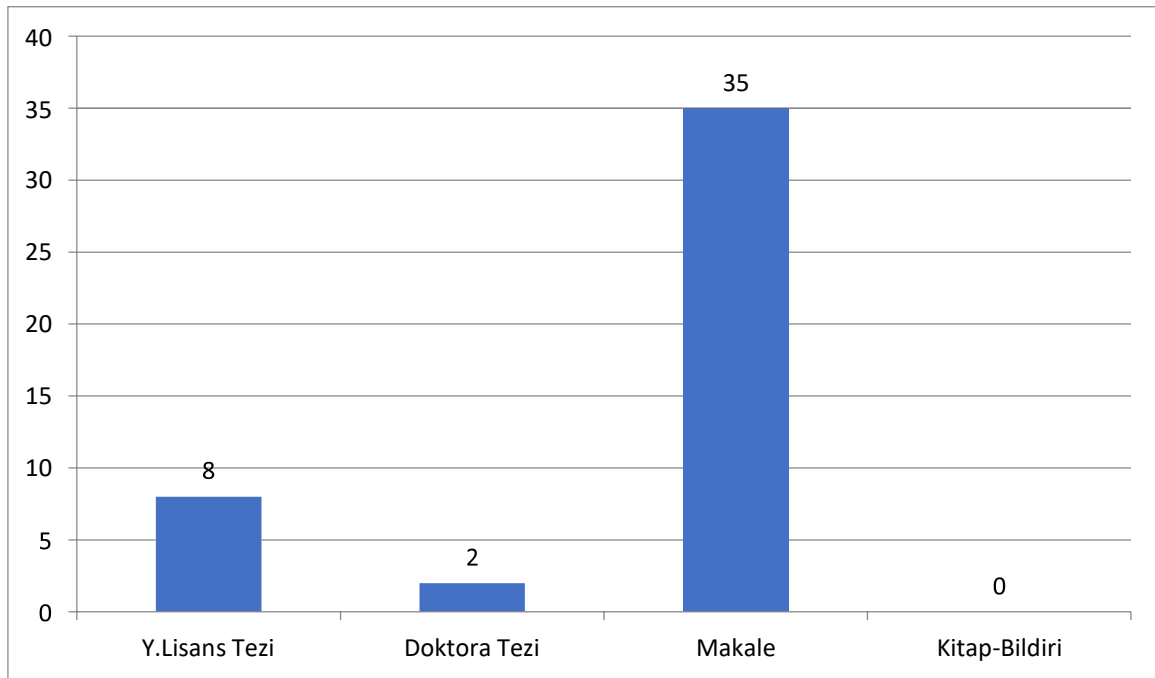
2.7. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, içerik analizi türlerinden betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle örgüt kültürü ile ilgili gerçekleştirilen nitel, nicel veya kuramsal çalışmalar incelenmiştir. İçerik analizi, yazılı, sözlü ve diğer kaynakların içerdiği mesajı dönüştürme ve çıkarımda bulunma yöntemleri ile sosyal gerçekliği araştıran bir yöntemdir (Tavşancıl ve Aslan, 2001).

Bu analiz yöntemi ile ele alınan araştırmalar, araştırmacılara benzer çalışmalarını keşfetmeye (Davies, 2000) ve alanda çalışman araştırmacılara genel eğilimin ne olduğunu göstermeye imkan vermektedir (Cohen, Manion ve Morrison, 2007; Akt. Çalık ve Sözbilir, 2014). Bu yöntemle farklı çalışmalardan gözlem ve görüşme verileri analiz etmek, hipotezleri test etmek, problemlere cevap aramak için daha kullanışlı bilgi elde etmek mümkündür (Fraenkel ve Wallen, 2009).

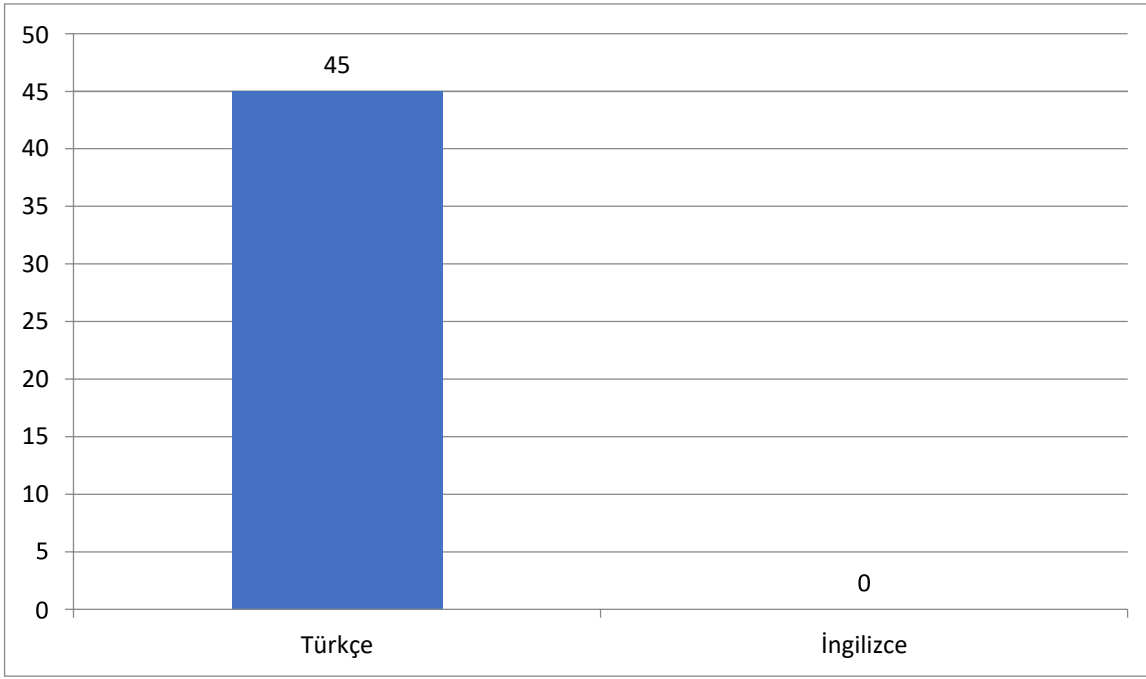
3.BULGULAR

3.1. Örgüt Kültürü Eğitim Alanında 2016–2022 Yılları Arasındaki Çalışmaların Yayın Türü ve Diline Göre Dağılımı

Şekil 1: Örgüt Kültürü Eğitim Araştırmalarının Yayın Türüne Göre Dağılımı

Şekil 1'e göre, toplam 45 adet çalışmada, en çok yayın türünün araştırma makalesi (n=35, %77,7), en az oranda ise 2 adet ile doktora tezinden (%4,4) oluştuğu görülmektedir.

Şekil 2: Örgüt Kültürünün Eğitim Yayınlarının Yayın Dili Dağılımı

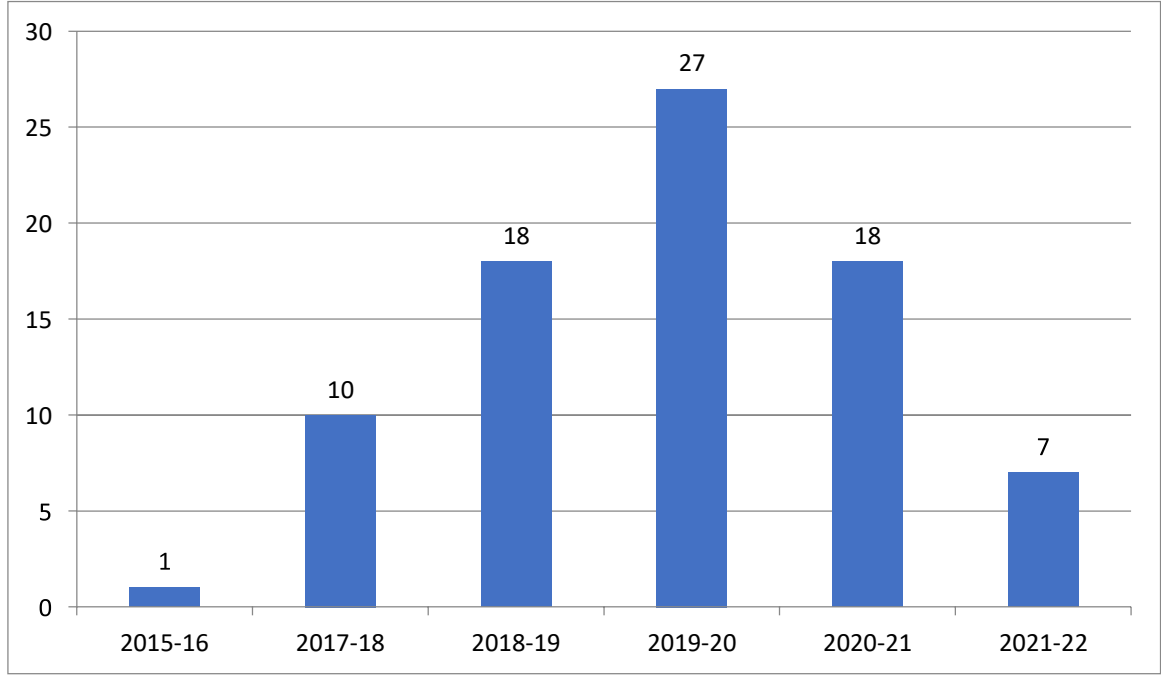
Şekil 2'ye göre, çalışma kapsamında analiz edilen yayınların hepsinin (%100) Türkçe yayımlandığı gözlenmektedir.

3.2. Örgüt Kültürünün Eğitim Alanında 2016–2022 Yılları Arasındaki Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Tablo 1'e göre, 2019 yılından itibaren yayın sayısında bir artış tespit edilmiştir. Analiz edilen çalışmaların 1 tanesi (%2,2) 2016 yılında, 6 tanesi (%13,3) 2017 yılında, 4 tanesi (%8,8) 2018 yılında, 14 tanesi (%31,1) 2019 yılında, 13 tanesi (%28,8) 2020 yılında, 5 tanesi (%11,1) 2021 yılında, 2 tanesi ise (%4,4) 2022 yılında yayınlanmıştır.

Yıllar	Frekans (f)	Yüzde (%)
2016	1	2,2
2017	6	13,3
2018	4	8,8
2019	14	31,1
2020	13	28,8
2021	5	11,1
2022	2	4,4

Tablo 1: Örgüt Kültürünün Eğitim İle İlgili Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

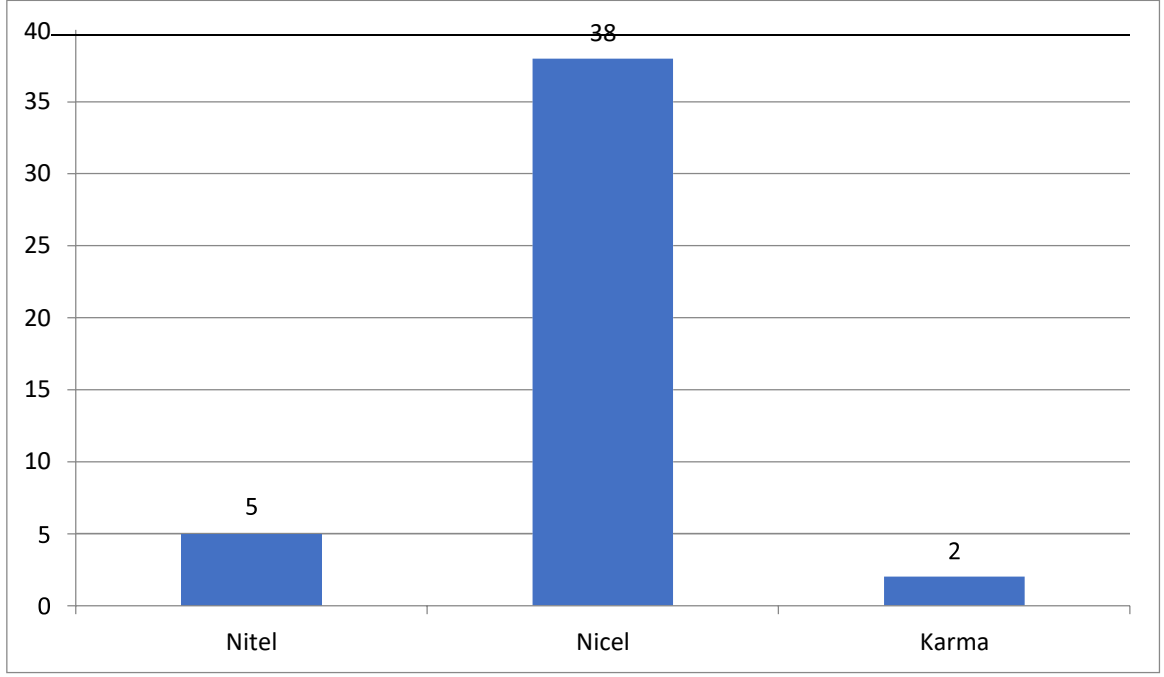

Şekil 3: Örgüt Kültürünün Eğitim Yayınlarının Yürütüldüğü Akademik Dönemler

Şekil 3'te ise, çalışmaların hangi akademik dönemlerde yürütüldüğü belirtilmiştir. En az çalışmanın 2015–2016 akademik döneminde 1 adet makale ile (%2,2) olduğu, en fazla çalışmanın ise 2019–2020 akademik döneminde 27 adet makale (%60) yapıldığı görülmektedir. Çalışmaların daha çok son beş yıl içinde yapıldığı görülmektedir.

3.3.Örgüt Kültürünün Eğitim Alanında 2016–2022 Yılları Arasındaki Çalışmalarda Sıklıkla Kullanılan Araştırma Yöntemleri

Şekil 4'e göre, araştırmacıların % 84,4 oranında nicel, % 11,1 ise nitel ve % 4,4 oranında ise hem nitel hem de nitel olmak üzere karma yöntem kullanmıştır. Çalışmaların 38 tanesi (%84,4) nicel, 5 tanesi (%11,1) nitel, 2 tanesi ise (%4,4) hem nitel hem de nitel olmak üzere karma yönteme dayalı olarak gerçekleştirildiği görülmektedir.

Şekil 4: Araştırmacıların Kullandıkları Araştırma Yöntemleri

Tablo 2'ye göre, çalışmaların, 39 tanesi (%86,6) betimsel çalışma, 6 tanesi (13,3) durum çalışması şeklinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Deseni	Frekans (f)	Yüzde (%)
Betimsel araştırma (belli bir durumun özelliklerini olduğu gibi ortaya koymayı amaçlayan nicel, nitel ya da karma yöntemlerle gerçekleştirilen çalışmalar)	39	86,6
Durum Çalışması (Belli bir olguyu derinlemesine incelemeye yarayan nicel, nitel ya da karma yöntemlerle gerçekleştirilen çalışmalar)	6	13,3

Tablo 2: Örgüt Kültürünün Eğitim İle İlgili Çalışmaların Yöntembilim (Araştırma Deseni) Göre Dağılımı

3.4. Örgüt Kültürünün Eğitim Alanında 2016–2022 Yılları Arasındaki Çalışmalarda Sıklıkla Kullanılan Veri Toplama Araçları

Tablo 3'e göre araştırmacıların daha çok anket (%20) ve tutum ölçekleri (%57,77) kullandıkları belirlenmiştir. Ayrıca araştırmacıların görüşme (%4,44) ve bilgi formu (%4,44) veri toplama yöntemlerini çok fazla tercih etmedikleri görülmektedir.

Veri Toplama Araçları	Frekans (f)	Yüzde (%)
Anket (Açık uçlu ve kapalı uçlu soruların bulunduğu)	9	20
Görüşme Türü (Yarı Yapılandırılmış soruların bulunduğu)	2	4,44
Gözlem Araçları (Katılımcı gözlemi, ses kaydı, video kaydı)	0	0
Tutum Ölçeği	26	57,77
Bilgi Formu	2	4,44
Derleme	6	13,33

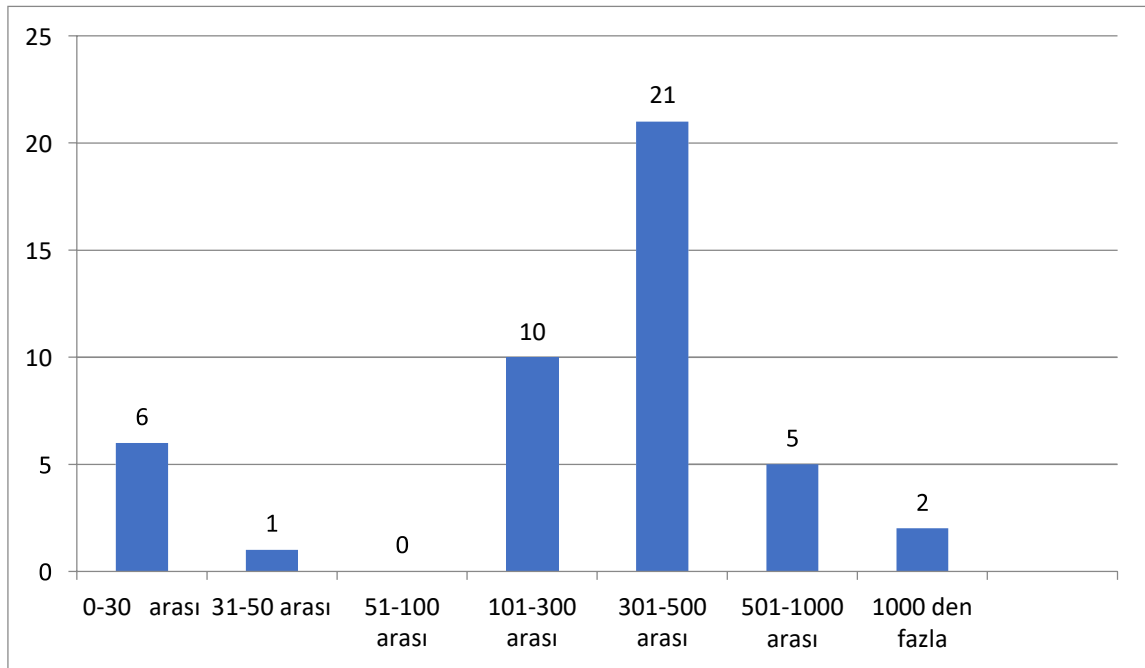
Tablo 3: Örgüt Kültürünün Eğitim İle İlgili Çalışmaların Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

3.5. Örgüt Kültürünün Eğitim Alanında 2016–2022 Yılları Arasındaki Çalışmalarda Sıklıkla Kullanılan Örneklem ve Örneklem Büyüklüğü

Tablo 4'e göre, örgüt kültürü ile ilgili çalışmaların çoğunluğunu öğretmenler oluşturmaktadır (%62,22). Öğretmenler üzerinde yapılan araştırmalar 28 tane (%62,22), öğrenciler üzerinde yapılan araştırmalar 7 tane (%15,55), okul yöneticileri üzerinde yapılan araştırmalar ise 2 tane (%4,44) ve akademisyenler üzerinde yapılan araştırmalar ise 4 tanedir (%8,88).

Örneklem	Frekans (f)	Yüzde (%)
Öğretmen	28	62,22
Öğrenci	7	15,55
Okul Yöneticisi	2	4,44
Akademisyen	4	8,88

Tablo 4: Örgüt Kültürünün Eğitim İle İlgili Çalışmaların Örneklem Türüne Göre Dağılımı

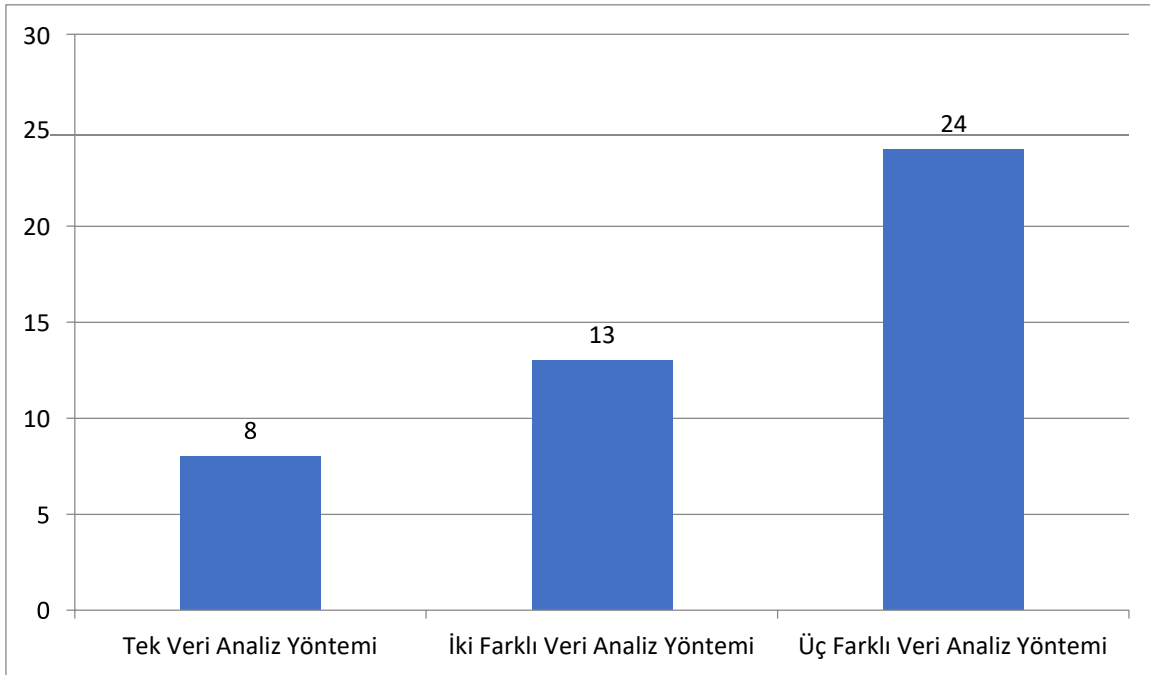
Şekil 5: Araştırmacıların Sıklıkla Kullandıkları Örneklem Büyüklükleri

Şekil 5'e göre, araştırmacıların daha çok 301–500 (%60) kişiden oluşan örneklem gruplarıyla çalıştıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte araştırmacıların 31–50 (%2,22) arası örneklem gruplarıyla daha az çalıştıkları görülmektedir. Tablo 5'de ise çalışmaların ortalama katılımcı sayısını göstermektedir. Tablo 5'e göre, çalışmalardaki toplam katılımcı sayısı 10 ile 1755 arasında değişmekte olup araştırma başına düşen ortalama katılımcı sayısı 882'dir.

Örneklem	En az	En Fazla	Ortalama	Standart Sapma
Toplam	10	1755	882	1233,901

Tablo 5: Örgüt Kültürünün Eğitim İle İlgili Çalışmaların Ortalama Katılımcı Sayısı

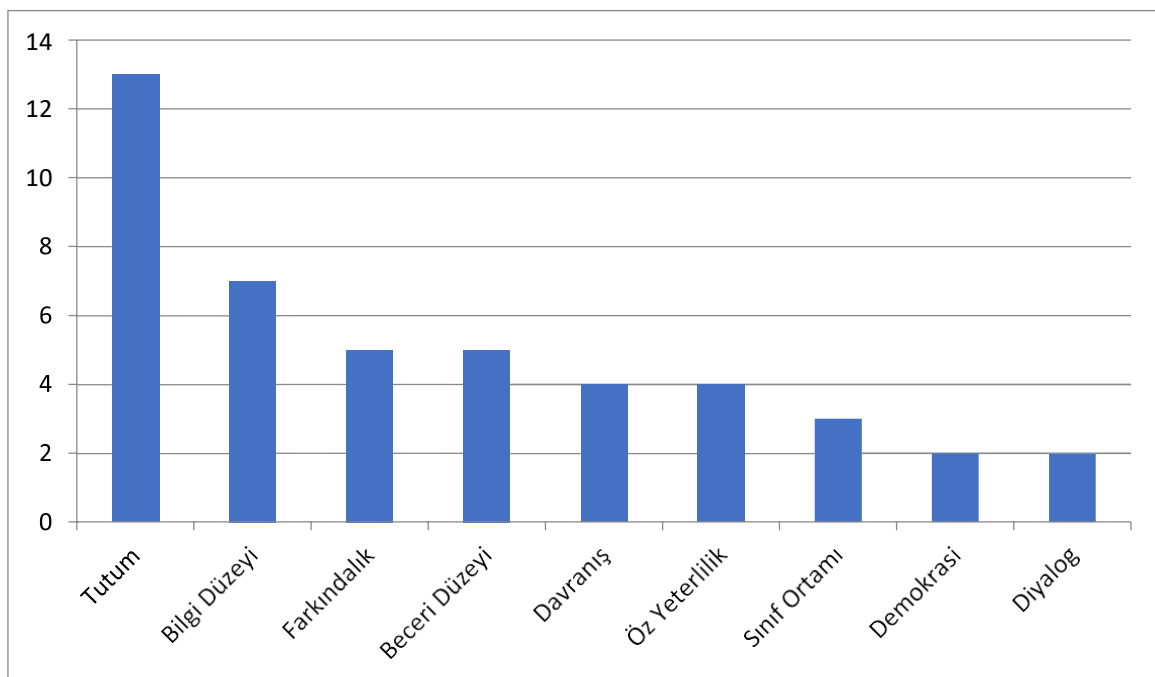
4.6. Örgüt Kültürünün Eğitim Alanında 2016–2022 Yılları Arasındaki Çalışmalarda Sıklıkla Kullanılan Veri Analiz Yöntemleri

Şekil 6: Araştırmacıların Sıklıkla Kullandıkları Veri Analiz Yöntemi Sayısı

Şekil 6'ya göre, yayınlarının büyük bir kısmında üç farklı veri analiz yöntemini (%53,33) kullanmışlardır. Bununla birlikte araştırmacılar iki farklı veri analiz yöntemini (%28,88) kullanmışlardır. Diğer taraftan tek veri analiz yöntemi (%17,77) takip kullanan araştırmacıların azınlıkta olduğu görülmektedir.

4.7. Örgüt Kültürünün Eğitim Alanında 2005–2014 Yılları Arasındaki Çalışmalarda Sıklıkla Çalışılan Konular

Şekil 7: Örgüt Kültürünün Eğitimde Sıklıkla Çalışılan Konuların Dağılımı

Şekil 7'ye göre, araştırmacıların belirgin olarak örgüt kültürünün eğitimde tutum 13 (%28,88), örgüt kültürünün eğitim ile ilgili bilgi düzeyi 7 (%15,55), farkındalık 5 (%11,11), beceri düzeyi 5 (%11,11), sınıf ortamı 3 (%6,66), davranış 4 (%8,88), özyeterlilik 4 (%8,88), demokrasi 2 (%4,44), diyalog 2 (%4,44) adedince konularda çalışmalar yaptıkları belirlenmiştir.

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, eğitim alanında Türkiye'de yapılan çalışmalar ele alınmıştır. Çalışmada araştırmanın problemlerine yönelik bulgular ele alınarak tartışılmış ve önerilerde sunulmuştur. Araştırma analizlerine göre eğitim alanında örgüt kültürü Türkiye'de yaklaşık 20 yıl öncesinde araştırılmaya başlanmış ve son yıllarda özellikle 2016 yılından sonra artma eğilimi göstermiştir. Çalışmalar genel olarak betimsel araştırma deseninde, nicel yöntem kullanılmıştır çalışmalar içinde meta-analiz çalışması bulunmamaktadır. Bu bağlamda araştırmaların daha kapsamlı ve derinlemesine yapılabilmesi için gelecek çalışmalarda araştırmacıların nitel çalışmalara daha fazla önem vermesi önerilebilir. Türkiye'de yapılan araştırmalarda sınırlı sayıda karma çalışma yapıldığı görülmüştür. Dolayısıyla nitel ve karma araştırma yöntemlerinin yoğun olarak çalışmalarda kullanılması örgüt kültürü çalışmalarına derinlik kazandıracakını ifade edebiliriz.

Çalışmada elde edilen bir diğer sonuç ise, genellikle tutum ölçeği veri toplama araçlarında kullanılmasıdır. Araştırmada kullanılan örneklem genelleme öğretmen ve yöneticilerden oluşmaktadır. Öğretmen ve yöneticiler arasında ise en fazla öğretmenler örneklem olarak kullanılmıştır. Ayrıca çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Türkiye'de 2016-2022 yılları arasında örgüt kültürü konusunda eğitim alanında yapılan toplam 45 çalışmaya ulaşılmış, bu çalışmaların büyük bir oranda makale olduğu ve yayın dillerinin tamamının Türkçe olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
2. İncelenen 45 çalışma 2016-2022 yılları arasında daha çok 2019 ve 2020 yıllarında çalışıldığı tespit edilmiştir. Yani daha çok 2019-2020 akademik yılında çalışılmış olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
3. İncelenen araştırmalarda daha çok nicel araştırma yöntemi ile betimsel araştırma deseni kullanıldığı tespit edilmiştir.
4. Veri toplama aracı olarak da tutum ölçekleri ön plana çıkmaktadır. Araştırmalarda örneklem türü olarak daha çok öğretmenler kullanılmış olup örneklem ortalaması 882 olarak çıkmıştır.
5. 2016-2022 yılları arasında incelenen çalışmalarda daha çok örgüt kültürüne karşı tutum konuları ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

Akan, D. (2013). *Türk Eğitim Sisteminin Örgüt ve Yönetim Yapısı*. Niyazi Can (Ed.). Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi (33-61). Ankara: Pegem Akademi.

Ayas, A. (2014). *Eğitimle İlgili Temel Kavramlar*. Haluk Özmen ve Durmuş Ekiz (Eds.). Eğitim Bilimine Giriş (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Çalık, M., & Sözbilir, M. (2014). *İçerik analizinin parametreleri*. Eğitim ve Bilim, 39(174), 33-38.

Çalık, T. (2015). *Eğitim Bilimiyle İlgili Bazı Kavramlar*. Leyla Küçükahmet (Ed.). Eğitim Bilimine Giriş. 15-23. (10. Baskı). Ankara: Nobel

Eskicumalı, A. (2015). *Eğitimin Temel kavramları*. Selahattin Turan & Yüksel Özden (Editörler) Eğitim Bilimine Giriş (5. Baskı). 2-22. Ankara: Pegem Akademi.

Kıranlı Güngör, S. (2016). The Prediction Power of Servant and Ethical Leadership Behaviours of Administrators on Teachers' Job Satisfaction. Universal Journal of Educational Research, 4(5), 1180-1188.

Özdemir, M. (2014). *Eğitim Örgütlerinde İnsan Kaynakları Yönetimi Kuram Uygulama Teknik*. Ankara. Ani.

Şimşek, S. (2014). *Eğitim İle ilgili Temel Kavramlar*. (8. Baskı). Nevin Saylan (Editör). Eğitim Bilimine Giriş. 1-18. Ankara: Ani.

Şişman, M., & Taşdemir, İ. (2008). *Eğitim sisteminin oluşturulması. Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*, 3-26. Ankara: Pegem.

Tavşancıl, E., & Aslan, A. E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon.

Ünal, S. & Ada, S. (2007). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Nobel.